

פרשת ויגש התשע"ו

Adk1010@gmail.com

הרב ארי דוד קאהן

<http://mishkanetrog.blogspot.co.il/2015/12/7-9-9.html>

1. בראשית פרק מב, ט-כ

(ט) ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם ויאמר אליהם מרגלים אתם לראות את-ערוות הארץ באתם: (י) ויאמרו אליו לא אדני ועבדיך באו לשבר-אכל: (יא) פלנו בני איש-אחד נחנו פנים אנחנו לא-היו עבדיך מרגלים: (יב) ויאמר אליהם לא פיי-ערוות הארץ באתם לראות: (יג) ויאמרו שנים עשר עבדיך אחים אנחנו בני איש-אחד בארץ כנען והנה הקטן את-אבינו היום והאחד איננו: (יד) ויאמר אליהם יוסף הוא אשר דברתי אלכם לאמר מרגלים אתם: (טו) בזאת תבחנו חי פרעה אם-תצאו מזה כי אם-בבוא אחיכם הקטן הנה: (טז) שלחו מכם אחד ויקח את-אחיכם ואתם האסרו ויבחנו דבריכם האמת אתכם ואם-לא חי פרעה פי מרגלים אתם: (יז) ויאסף אתם אל-משמר שלשת ימים: (יח) ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחי את-האלהים אני ירא: (יט) אם-פנים אתם אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם ואתם לכו הביאו שָׁבֵר רעבון בתיכם: (כ) ואת-אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם ולא תמותו ויעשו-כן:

2. בראשית פרק מד,

פרשת ויגש (יח) ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר-נא עבדך דבר באזני אדני ואל-יחזר אפיך בעבדך כי כמוה פפרעה: (יט) אדני שאל את-עבדיך לאמר היש-לכם אב או-אח: (כ) ובאמר אל-אדני יש-לנו אב זקן ונלד זקנים קטן ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו: (כא) ותאמר אל-עבדיך הורדהו אלי ואשימה עיני עליו: (כב) ובאמר אל-אדני לא-יוכל הנער לעזב את-אביו ועזב את-אביו ומת: (כג) ותאמר אל-עבדיך אם-לא ירד אחיכם הקטן אתכם לא תספון לראות פני: (כד) ויהי פי עלינו אל-עבדך אבי ונגד-לו את דברי אדני: (כה) ויאמר אבינו שבו שברו-לנו מעט-אכל: (כו) ובאמר לא נוכל לרדת אם-יש אחינו הקטן אתנו וירדנו פירא נוכל לראות פני האיש ואחינו הקטן איננו אתנו: (כז) ויאמר עבדך אבי אלינו אתם ידעתם פי שנים ילדה-לי אשתי: (כח) ויצא האחד מאתי ואמר אה טרף טרף ולא ראיתיו עד-הנה: (כט) וילקחתם גם-את-זנה מעם פני וקרהו אסון והורדתם את-שיבתי ברעה שאלה: (ל) ועתה כבאי אל-עבדך אבי והנער איננו אתנו ונפשו קשורה בנפשו: (לא) והנה פראותו פיי-אין הנער ומת והורידו עבדיך את-שיבת עבדך אבינו בניגון שאלה: (לב) פי עבדך ערב את-הנער מעם אבי לאמר אם-לא אביאנו אליך וחתאתי לאבי פל-הימים: (לג) ועתה לשב-נא עבדך תחת הנער עבד לאדני והנער יעל עם-אחיו: (לד) פיי-איה אעלה אל-אבי והנער איננו אתי פון ארצה ברע אשר ימצא את-אבי: בראשית פרק מה, (א) ולא-יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל-איש מעלי ולא-עמד איש אתו בהתודע יוסף אל-אחיו: (ב) ויתן את-קלו בבכי וישמעו מצרים וישמע בית פרעה: (ג) ויאמר יוסף אל-אחיו אני יוסף העוז אבי חי ולא-יכלו אחיו לענות אתו פי נבקלו מפניו: (ד) ויאמר יוסף אל-אחיו גשוי-נא אלי ויגשו ויאמר אני יוסף אחיכם אשר-מכרתם אתי מצרימה: (ה) ועתה אלי-תעצבו ואל-יחזר בעיניכם פיי-מכרתם אתי הנה פי למחיה שלחני אלהים לפניכם: (ו) פיי-נה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין-חריש וקציר: (ז) וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדלה: (ח) ועתה לא-אתם שלחתם אתי הנה פי האלהים וישלמי לאב לפרעה ולאדון לכל-ביתו ומשל בכל-ארץ מצרים: (ט) מהרו ועלו אל-אבי ואמרתם אליו

כֹּה אָמַר בְּנֵי יוֹסֵף שְׁמֵנֵי אֱלֹהִים לְאָדוֹן לְכָל־מִצְרַיִם רְדָה אֵלַי אֶל־תַּעֲמֹד: (י) וַיִּשְׁבֹּת בְּאֶרֶץ־גֹּשֶׁן וְהָיִיתָ קְרוֹב אֵלַי וּבְגִידִי וּבְגִידֵי וַצִּיָּנָה וּבְקַרְנֵי וְכָל־אֲשֶׁר־לָךְ: (יא) וְכָל־פְּלִתֵי אֶתֶּךָ שָׁם כִּי־עוֹד חֹמֶשׁ שָׁנִים יָרֵעַ פְּוִתְנֹרֶשׁ אֶתְּהָ וּבִיתְהָ וְכָל־אֲשֶׁר־לָךְ: (יב) וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רְאוֹת וְעֵינֵי אָחִי בְּנִימִין כִּי־פִי הִמְדַּבֵּר אֲלֵיכֶם: (יג) וְהִגַּדְתֶּם לְאָבִי אֶת־כָּל־כְּבוֹדִי בְּמִצְרַיִם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר רָאִיתֶם וּמִהֲרַתֶּם וְהוֹרַדְתֶּם אֶת־אָבִי הֵנָּה: (יד) וַיִּפֹּל עַל־צוּאָרֵי בְּנֵימִן־אָחִיו וַיִּבֶךְ וּבְנֵימִן בָּכָה עַל־צוּאָרָיו: (טו) וַיִּנְשָׁק לְכָל־אָחִיו וַיִּבֶךְ עֲלֵהֶם וְאָחֵרֵי כֹן דִּבְּרוּ אָחִיו אִתּוֹ:

3. רש"י בראשית פרק מב

כנים - אמתיים, כמו (שמות י כט) כן דברת, (במדבר כז ז) כן בנות צלפחד דוברות, (ישעיה טז ו) ועברתו לא כן בדיו:

4. אבן עזרא בראשית פרק מב

כנים נאמנים, ויתכן להיותו מגזרת כן תעשה כאשר דברת (ברא' יח, ה) או מגזרת כן בנות צלפחד (במד' כז, ז), כמו האמת:

5. רד"ק בראשית פרק מב

(טז) האמת אתכם - כמו שאתם אומרים כנים אנחנו:

6. רמב"ן בראשית פרק מב

ויתכן שאמרו לו כלנו בני איש אחד נחנו, תוכל לחקור עליו כי הוא נודע בשערים בכבוד עשרו ורוב בניו, ואם תשאל ותחקור תדע כי כנים אנחנו ואנשים צדיקים בני צדיק ולא מרגלים:

7. בראשית פרק מב, כט-לו

(כט) וַיָּבֵאוּ אֶל־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֲרֻצָּה כְּנָעַן וַיִּגִּידוּ לוֹ אֵת כָּל־הַקְּרֹת אֲתֶם לְאָמֹר: (ל) דָּבַר הָאִישׁ אֲדֹנָי הָאָרֶץ אֲתֵנוּ קְשׁוּת וַיִּתֵּן אֲתֵנוּ כְּמִרְגָּלִים אֶת־הָאָרֶץ: (לא) וַיֹּאמֶר אֲלֵיו כְּנִים אֲנַחְנוּ לֹא הָיִינוּ מִרְגָּלִים: (לב) שְׁנַיִם־עָשָׂר אֲנַחְנוּ אַחִים בְּנֵי אָבִינוּ הָאֶחָד אֵינָנוּ וְהַקְּטָן הַיּוֹם אֶת־אָבִינוּ בְּאָרֶץ כְּנָעַן: (לג) וַיֹּאמֶר אֲלֵינוּ הָאִישׁ אֲדֹנָי הָאָרֶץ בְּזֹאת אָדַע כִּי כְנִים אַתֶּם אַחֲיִכֶם הָאֶחָד הִנִּיחוּ אֹתִי וְאֶת־רַעְבוֹן בְּתִיכֶם קָחוּ וְלָכוּ: (לד) וְהִבִּיאוּ אֶת־אֲחֵיכֶם הַקְּטָן אֵלַי וְאָדַעָה כִּי לֹא מִרְגָּלִים אַתֶּם כִּי כְנִים אַתֶּם אֶת־אֲחֵיכֶם אֲתֵן לָכֶם וְאֶת־הָאָרֶץ תִּסְחָרוּ: (לה) וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שְׂקֵיהֶם וְהִנֵּה־אִישׁ צֹרֵר־כֶּסֶף בִּשְׁקוֹ וַיִּרְאוּ אֶת־צֹרֹת כֶּסֶפִּיהֶם הֵמָּה וְאֲבִיהֶם וַיִּירְאוּ: (לו) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֹתִי שְׁפַלְתֶּם יוֹסֵף אֵינָנוּ וְשָׁמְעוּן אֵינָנוּ וְאֶת־בְּנֵימִן תִּקְחוּ עָלֵינוּ כְּלָנָה... (לח) וַיֹּאמֶר לֹא־יִרַד בְּנֵי עִמְכֶם כִּי־אֲחִיו מֵת וְהוּא לְבָדוֹ נִשְׁאָר וּקְרָאָהוּ אֶסוֹן בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר תִּלְכּוּבָהּ וְהוֹרַדְתֶּם אֶת־שִׁיבְתִי בְּיָגוֹן שְׂאוּלָה:

8. בראשית פרק מב, כז-כח

(כז) וַיִּשְׂאוּ אֶת־שַׁבָּרָם עַל־חַמְרֵיהֶם וַיִּלְכוּ מִשָּׁם: (כח) וַיִּפְתַּח הָאֶחָד אֶת־שְׁקוֹ לְתֵת מִסְּפוֹא לְחַמְרוֹ בְּמִלּוֹן וַיִּרְא אֶת־כֶּסֶפוֹ וְהִנֵּה־הוּא בְּפִי אֲמַתְחָתוֹ: (כח) וַיֹּאמֶר אֶל־אָחִיו הוֹשֵׁב כֶּסֶף וְגַם הִנֵּה בְּאֲמַתְחָתִי וַיֵּצֵא לָבָם וַיִּתְּרָדוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו לְאָמֹר מִהֲזֹאת עָשָׂה אֱלֹהִים לָנוּ:

9. בראשית פרק מג

(ו) וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לְמָה הִרְעַתֶּם לִי לְהַגִּיד לְאִישׁ הַעוֹד לָכֶם אֵח: (ז) וַיֹּאמְרוּ שְׂאוּל שְׂאוּל הָאִישׁ לָנוּ וְלְמוֹלְדֵתָנוּ לְאָמֹר הַעוֹד אֲבִיכֶם חֵי הַיֵּשׁ לָכֶם אֵח וְנִגְדְלוֹ עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַיְדוּעַ גִּדַּע כִּי יֹאמֶר הוֹרִידוּ אֶת־אֲחֵיכֶם: (ח) וַיֹּאמֶר הַיְדוּעַ אֶל־יִשְׂרָאֵל אָבִיו שְׁלַחָה הַנַּעַר אֹתִי וְנִקְוָמָה וְנִלְכָה וְנִחִיָּה וְלֹא נָמוֹת גַּם־אֲנַחְנוּ גַם־אַתָּה גַם־טַפְּנוּ: (ט) וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־הַמִּנְחָה הַזֹּאת וּמִשְׁנֵה־כֶּסֶף לְקָחוּ בְיָדָם וְאֶת־בְּנֵימִן וַיִּקְמוּ וַיִּרְדּוּ מִצְרַיִם וַיַּעֲמְדוּ לִפְנֵי יוֹסֵף: (טז) וַיִּרְא יוֹסֵף אֶתֶּם אֶת־בְּנֵימִן וַיֹּאמֶר לְאָשֶׁר עַל־בֵּיתוֹ הִבֵּא אֶת־הָאֲנָשִׁים הַבְּיָתָה וּטְבַח טְבַח וְהֵכֵן כִּי אֹתִי יֹאכְלוּ הָאֲנָשִׁים בְּצַהֲרֵי: (יז) וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיָּבֵא הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה יוֹסֵף: (יח) וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוֹבָאוּ

בית יוסף ויאמרו על דבר הפסוק השב באמתחתינו בתחלה אנחנו מובאים להתגלל עלינו ולהתנפל עלינו ולקחת אתנו לעבדים ואת חמרינו: (יט) ויגשו אלהאיש אשר על בית יוסף וידברו אליו פתח הבית: (כ) ויאמרו בי אדני ירד ירדנו בתחלה לשבראכל: (כא) ויהי כי באנו אלהמלון ונפתחה אתאמתחתינו והנה כסףאיש בפי אמתחתנו כספנו במשקלו ונשב אתו בידנו: (כב) וכסף אחר הורדנו בידנו לשבראכל לא ידענו מי שם כספנו באמתחתינו: (כג) ויאמר שלום לכם אלתיראו אלהיכם ואלהי אביכם נתן לכם מטמון באמתחתיכם כספכם בא אלי ויוצא אלהם אתשמעון:

10. בראשית פרק מד, א-י

(א) ויצו אתאשר עלביתו לאמר מלא אתאמתחת האנשים אכל כאשר יוכלון שאת ושים כסףאיש בפי אמתחתו: (ב) ואתגביעי גביע הכסף תשים בפי אמתחת הקטן ואת כסף שברו ויעש כדבר יוסף אשר דבר: (ג) הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמריהם: (ד) הם יצאו אתהעיר לא הרחיקו ויוסף אמר לאשר עלביתו קום רדף אחרי האנשים והשגתם ואמרת אלהם למה שלמתם רעה תחת טובה: (ה) הלוא זה אשר ישטה אדני בו והוא נחש ינחש בו הרעתם אשר עשיתם: (ו) וישגם וידבר אלהם אתהדברים האלה: (ז) ויאמרו אליו למה ידבר אדני כדברים האלה חלילה לעבדיך מעשות כדבר הזה: (ח) הן כסף אשר מצאנו בפי אמתחתינו השיבנו אליך מארץ כנען ואיך נגנב מבית אדניך כסף או זהב: (ט) אשר ימצא אתו מעבדיך ומת וגםאנחנו נהיה לאדני לעבדים: (י) ויאמר גם עתה כדבריהם כרהוא אשר ימצא אתו יהיהלי עבד ואתם תהיו נקיים:

11. תרגום אונקלוס בראשית פרשת ויגש פרק מד פסוק כ

(כ) ואמרנא לרבוני אית לנא אבא סבא ובר סיבתין זעיר ואחוהי מית ואשתאר הוא בלחודוהי לאמיה ואבוהי רחים ליה:

12. בראשית פרק לו, ג

(ג) וישראל אהב אתיוסף מכלבניו כיברזקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים:

13. רש"י בראשית פרשת וישב פרק לו פסוק ג

(ג) בן זקונים - שנולד לו לעת זקנתו. ואונקלוס תרגם בר חכים הוא ליה כל מה שלמד משם ועבר מסר לו. דבר אחר שהיה זיו איקונין שלו דומה לו:

14. רש"י בראשית פרשת ויגש פרק מד פסוק כ

(כ) ואחיו מת - מפני היראה היה מוציא דבר שקר מפיו. אמר אם אומר לו שהוא קיים, יאמר הביאוהו אצלי:

15. ר' חיים פלטיאל בראשית פרשת ויגש פרק מד פסוק כ

ואחיו מת. וא"ת והיכן אמרו כך, וי"ל מדכתוב והאחד איננו, דכלל איננו משמע נמי מת כמו אבותינו חטאו ואינם, וכן אהל רשעים ואיננו.

16. בראשית פרק מו, כא

(כא) ובני בנימן בלע ובכר ואשביל גרא ונעמן אחי וראש מפים וחסים וארד:

17. בראשית פרק לו, ז

(יט) ויאמרו איש אלאחיו הנה בעל החלמות הלזה בא: (כ) ועתה לכו ונהרגהו ונשלכהו באחד הברות ואמרנו חיה רעה אכלתהו ונראה מהיהיו חלמתיו: ... (כו) ויאמר יהודה אלאחיו מהבצע כי נהרג אתאחינו וכסינו אתדמו: (כז) לכו ונמכרנו לישמעאלים וידנו אלתהיבו כראחינו בשרנו הוא וישמעו אחיו: ... (לא) ויקחו אתכתנת יוסף וישחטו שער עזים ויטבלו אתהכתנת בדם: (לב) וישלחו אתכתנת הפסים וביאו אלאביהם ויאמרו זאת מצאנו הכרנא הכתנת בנד הוא אם לא: (לג) ויכירה ויאמר כתנת בני חיה רעה אכלתהו טרף יוסף: (לד) ויקרע יעקב שמלתיו וישם שק במתניו ויתאבל עלבנו ימים רבים: (לה) ויקמו כלבניו וכלבנתיו לנחמו וימאן להתנחם ויאמר כיארד אלבני אבל שאלה ויבד אתו אביו:

18. ספורנו בראשית פרק מה פסוק ג

(ג) העוד אבי חי. אי אפשר שלא מת מדאגתו עלי:

19. דעת זקנים מבעלי התוספות בראשית פרשת ויגש פרק מה פסוק ג

(ג) ולא יכלו אחיו לענות אותו. פי' הרב יוסף קרא מאמינים ואינם מאמינים. מאמינים שהרי הזכיר שמו יוסף ואינם מאמינים לשעבר לעבד נמכר יוסף בכבל ענו רגלו ועכשיו הוא מושל בכל ארץ מצרים:

20. מדרש אגדה (בובר) בראשית פרשת ויגש פרק מד סימן כ

[כ] ואחיו מת. אמר לו יוסף ראיתו מת, אמר לו מת, עמדת על קברו, אמר לו הין, נתת עפר על עיניו, אמר לו לא, אמר לו יוסף ולמה תשקר הנה יוסף אצלי:

21. בראשית רבה (וילנא) פרשת ויגש פרשה צג

ו - זקנתו של זה על ידי שמשכה פרעה לילה אחת לקה בנגעים הוא וכל ביתו, דכתיב (בראשית יב) וינגע ה' את פרעה, הזהר שלא ילקה אותו האיש בצרעת, אמו של זה לא מתה אלא מקללתו של אבא ומן תמן מיתת לה (שם /בראשית/ לא) עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה, הזהר שלא יחול בך קללה אחת ואותו האיש מת, שנים ממנו נכנסו לכרך אחד שלם והחריבוהו, להלן בשביל נקבה, כאן בשביל זכר, ... כי כמוך כפרעה, מה פרעה גוזר ואינו מקיים אף את גוזר ואינך מקיים, מה פרעה להוט אחר הזכרים אף אתה כן, מה פרעה מלך ואתה שני לו בארץ מצרים, כך אבא מלך בארץ כנען ואני שני לו, ואם שולף אני את חרבי ממך אני מתחיל, ובפרעה רבך אני מסיים, אלו אמר מפרעה אני מתחיל היה מניחו, כיון שאמר ממך אני מתחיל רמז למנשה ורפש חד רפש וזעת כל פלטין, אמר דין רפש מן בית אבא כיון דחמי מיליה כן שרי משתעי מילין רכיכין אדוני שאל.

ח - [מד, יט] אדוני שאל את עבדיו וגו', אמר לו מתחלה באת עלינו בעלילה כמה מדינות ירדו למצרים לשבר אוכל ולא שאלת אחד מהם שמא בתך באנו ליקח או אתה סבור לישא את אחותנו, אף על פי כן לא כסינו ממך, אמר לו אני רואה בך שפטיט אתה, יש באחיך פטיט כמותך, אמר לו כל זאת שאתה רואה אני ערבתי אותו, אי' מפני מה לא עשית כן את אחיך כשמכרת אותו לישמעאלים בעשרים כסף וציערת את אביך הזקן ואמרת לו (בראשית לז) טרוף טורף יוסף, כיון ששמע יהודה כך צעק ובכה בקול גדול אמר כי איך אעלה אל אבי, ... באותה שעה ולא יכול יוסף להתאפק, כיון שראה יוסף שהסכימה דעתם להחריב את מצרים אמר יוסף בלבו מוטב שאתודע להם ואל יחריבו את מצרים, אמר להם יוסף לא כך אמרתם שאחיו של זה מת אני אקראנו ויבא אצלכם, והיה קורא יוסף בן יעקב בוא אצלי, יוסף בן יעקב בוא אצלי, והיו מסתכלין בארבע פינות הבית, אמר להם מה אתם רואים אני יוסף אחיכם, מיד פרחו נשמתן שנאמר ולא יכלו אחיו וגו', ולא האמינו לו עד שפרע עצמו והראה להם המילה.

י - [מד, ב - ג] ויתן את קולו בבכי ולא יכלו אחיו לענות אותו, אבא כהן ברדלא אמר, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה בלעם חכם של העובדי כוכבים לא יכול לעמוד בתוכחה של אתונו, הה"ד (במדבר כב) ההסכן הסכנתי לעשות לך כה ויאמר לא, יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו, הה"ד ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו, לכשיבא הקדוש ברוך הוא ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא, שנאמר (תהלים נ) אוכיחך ואערכה לעיניך על אחת כמה וכמה,

יא - ר' אלעזר בן עזריה אמר אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, ומה יוסף הצדיק שהוא ב"ו כשהוכיח את אחיו לא יכלו לעמוד בתוכחתו, הקדוש ברוך הוא שהוא דיין ובעל דין ויושב על כסא דין ודן כל אחד ואחד עאכ"ו שאין כל ב"ו = בשר ודם = יכולים לעמוד לפניו.